

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KEREITE YA 12

SESOTHO PUO YA LAPENG (HL)

PAMPIRI YA 2 (P2)

HLAKOLA/TLHAKUBELE 2015

MATSHWAO: 80

NAKO: dihora tse 2½

Pampiri ena e na le maqephe a 23.

* S E S H L 2 *

DITAELO LE DIKELETSO HO MOHLAHLOBUWA

1. Bala ditaelo tsena ka hloko pele o qala ho araba dipotso.
2. O se ke wa latella ho bala pampiri yohle. Tadima pele papetla ya dikahare leqepheng le latelang lena, mme o tshwaye dinomoro tsa dipotso tse botsitsweng dibukeng tseo o ithutileng tsona selemong sena. Ha o entse sena, bala dipotso tseo mme e be o kgetha tseo o ratang ho di araba.
3. Pampiri ena e arotswe DIKAROLO TSE THARO, e leng:

KAROLO YA A:	Dithothokiso	(30)
KAROLO YA B:	Padi/Nobele	(25)
KAROLO YA C:	Tshwantshiso/Terama	(25)
4. Araba dipotso TSE HLANO kaofela: TSE THARO (3) KAROLONG YA A, E LE NNGWE (1) KAROLONG YA B le E LE NNGWE (1) KAROLONG YA C ka mokgwa ona:

KAROLONG YA A: DITHOTHOKISO
Dithothokiso tseo o ithutileng tsona– Araba dipotso TSE PEDI.
Tseo o sa ithutang tsona – O TLAMEHA ho araba potso ena.

KAROLONG YA B: PADI/NOBELE
Araba potso E LE NNGWE.

KAROLONG YA C: TSHWANTSHISO/TERAMA
Araba potso E LE NNGWE.
5. KGETHO YA DIPOTSO KAROLONG YA B (PADI) LE YA C (TERAMA):
  - Araba dipotso tsa padi le terama tseo o ithutileng tsona FEELA.
  - Araba POTSO E LE NNGWE E TELELE le E LE NNGWE YA DIPOTSO TSE KGUTSHWANE. Haeba o araba potso e telele KAROLONG YA B, o lokela ho araba ya dipotso tse kgutshwane KAROLONG YA C. Haeba o araba dipotso tse kgutshwanyane KAROLONG YA B, o lokela ho araba potso e telele KAROLONG YA C. Sebedisa lenanennetefatso le hlahisitsweng qepheng la 5 ho etsa kgetho ya hao.
6. BOLELELE BA DIKARABO
  - Potso e telele ya Dithothokiso e lokela ho arajwa ka mantswe a 250–300.
  - Dipotso tse telele tsa Padi le Terama di lokela ho arajwa ka mantswe a 400–450.
  - Bolelele ba dikarabo tsa dipotso tse kgutshwane bo tla laolwa ke kabo ya matshwao. Tsepama potsong, mme o se ke wa tswa lekoteng.
7. Latela ditaelo tse qalong ya karolo ka NNGWE ka hloko.
8. Nomora dikarabo tsa hao jwalo ka ha dipotso di nomorilwe pampiring ena ya dipotso.

9. Qala karolo e NNGWE le e NNGWE leqepheng LE LETJHA.
10. Sebedisa nako ya hao ka mokgwa o latelang:
- Metsotso e 40: KAROLO YA A
  - Metsotso e 55: KAROLO YA B
  - Metsotso e 55: KAROLO YA C
11. Ngola ka mongolo o makgethe mme o balehang.

LEQEPHE LA DIKAHARE

Dintlha tse hlalisitsweng leqepheng lena di tla o thusa ho kgetha dipotso tseo o ratang ho di araba ntle le ho qobelleha hore o bale pampiri yohle.

KAROLO YA A: DITHOTHOKISO

Dithothokiso tseo o di rutilweng: Araba dipotso TSE PEDI feela ho tsena.

NOMORO YA POTSO	MOFUTA WA POTSO	MATSHWAO	NOMORO YA LEQEPHE
1. Majakane	Mofuta wa potso e telele (ya moqoqo)	10	6
KAPA			
2. Ka pene letsohong	Mofuta wa dipotso tse kgutshwane	10	7
KAPA			
3. Ke a itshola	Mofuta wa dipotso tse kgutshwane	10	8
KAPA			
4. Kodiyamalla lebitsong la Sello ...	Mofuta wa dipotso tse kgutshwane	10	9

MMOHO LE

Thothokiso eo o sa e rutwang: Araba potso ena.

5. Toka	Mofuta wa dipotso tse kgutshwane	10	10
---------	----------------------------------	----	----

KAROLO YA B: PADI/NOBELE

Araba potso E LE NNGWE feela bukeng eo o e rutilweng.

6. <i>Botsang lebitla</i>	Mofuta wa potso e telele (ya moqoqo)	25	11
KAPA			
7. <i>Botsang lebitla</i>	Mofuta wa dipotso tse kgutshwane	25	11–13
KAPA			
8. <i>Diepollo</i>	Mofuta wa potso e telele (ya moqoqo)	25	13
KAPA			
9. <i>Diepollo</i>	Mofuta wa dipotso tse kgutshwane	25	14–15
KAPA			
10. <i>Mme</i>	Mofuta wa potso e telele (ya moqoqo)	25	16
KAPA			
11. <i>Mme</i>	Mofuta wa dipotso tse kgutshwane	25	16–17

KAROLO YA C: TSHWANTSHISO/TERAMA

Araba potso E LE NNGWE feela bukeng eo o e rutilweng.

12. <i>Seyalemoya</i>	Mofuta wa potso e telele (ya moqoqo)	25	18
KAPA			
13. <i>Seyalemoya</i>	Mofuta wa dipotso tse kgutshwane	25	18–21
KAPA			
14. <i>Haeso Mafotholeng</i>	Mofuta wa potso e telele (ya moqoqo)	25	21
KAPA			
15. <i>Haeso Mafotholeng</i>	Mofuta wa dipotso tse kgutshwane	25	21–23

ELA HLOKO: Dikarolong tsa B le C, e NNGWE ya dipotso tse arajwang e tlameha ho ba ya MOQOQO, ha e NNGWE e lokela ho ba ya dipotso TSE KGUTSHWANE. Ha o a lokela ho araba dipotso tse pedi tsa mofuta wa moqoqo kapa tse pedi tsa mofuta wa tse kgutshwane.

LENANENNETEFATSO

Sebedisa lenanennetefatso lena qetellong ho nnetefatsa hore na efela o arabile dipotso tse hlokehang.

KAROLO	NOMORO TSA DIPOTSO	PALO YA DIPOTSO TSE LOKELANG HO ARAJWA	TSHWAYA (✓)
A: DITHOTHOKISO (<i>tseo o di rutilweng</i>) (Potso e telele ya moqoqo) KAPA dipotso tse kgutshwane	1–4	2	
A: THOTHOKISO (<i>eo o sa e rutwang</i>) (Dipotso tse kgutshwane)	5	1	
B: PADI/NOVELE (Potso e telele ya moqoqo KAPA ya dipotso tse kgutshwane)	6–11	1	
C: TSHWANTSHISO/TERAMA (Potso e telele ya moqoqo KAPA ya dipotso tse kgutshwane)	12–15	1	
PALO YOHLE YA DIPOTSO TSE LOKELANG HO ARAJWA.		5	

ELA HLOKO: DIKAROLONG TSA B le C, nnetefatsa hore o arabile potso e le NNGWE YA MOQOQO le e le NNGWE YA TSE KGUTSHWANE. Ha o a lokela ho araba potso TSE PEDI tsa moqoqo kapa TSE PEDI tsa tse kgutshwane.

KAROLO YA A: DITHOTHOKISO

Karolong ena o botsitswe dithothokiso TSE HLANO (POTSO YA 1–5). Araba dipotso TSE THARO feela.

DITHOTHOKISO TSEO O DI RUTILWENG

Kgetha mme o arabe dipotso TSE PEDI feela dithothokisong tseo o di rutilweng selemong sena (POTSO YA 1 ho isa ho POTSO YA 4); e be o araba POTSO YA 5.

POTSO YA 1

Bala qotso ena ka hloko, e be o araba dipotso tse e latelang.

Majakane – T Leballo

1	Ngwana lejakane moduma thapelo,	1
2	O ithwetse jwang heno le sama rosari?	
3	Lapeng heno le kwala ka thapelo monyako?	
4	Ntatao a o paka ho loka le botshepehi?	
5	Mmao a re o lengeloi ha o na sepha?	
6	Qabang ke tsa eng lapeng la majakane?	2
7	Dillo ke tsa eng lapeng la barapedi?	
8	Mofuthu le lerato di epetswe kae?	
9	Kutlwano le tshepano di nyametse kae	
10	Lapeng ha ho se ho phelwa ka lemina?	
11	Dintwa ke tsa eng dikerekeng?	3
12	Qhwebeshano ke tsa eng tlong ya thapelo?	
13	Baruti ha se lebelo ho matha,	
14	Manele le difela sebakeng ho fokaela,	
15	Ditlhapa le majwe ka morao mehoula.	
16	Lesang ho tlaela ka bitso la Jehova,	4
17	Lesang ho hweba ka bitso la Ntate,	
18	Ho falatsa bafumanehi bitsong la tumelo,	
19	Tsatsi le sa tla la kahlolo.	
20	Potso di sa tla le tla araba.	

Sekaseka thothokiso ena mme o bontshe kamoo sethothokisi se sebedisitseng dihloohwana tse latelang ho finyelletsa molaetsa wa sona. Karabo ya hao e be mantswe a 250–300.

- Mofuta wa thothokiso.
- Kgokahano ya mela.
- Tshebediso ya mekgabisothothokiso.

[10]**KAPA**

POTSO YA 2

Bala qotso ena ka hloko, e be o araba dipotso tse e latelang.

Ka pene letsohong – T Lekitlane

1	Ka pene letsohong nka o qoqela,	1
2	Ka o qoqela meqoqo hore o ntsebe,	
3	Wa ba wa bona hore le nna ke a phela,	
4	Wa bona o ke ke wa hlola o nqhelela ka thoko.	
5	Ka pene letsohong nka o tshwantshisetsa,	2
6	Ka o bontsha ba ka bokgunyedi ha se ba boomo,	
7	Wa ba wa bona ke feela ke tswetswe le bona,	
8	Wa hlokomela hore ho bo tlosa ho tla nkimela.	
9	Ka pene letsohong nka o hlaloesetsa,	3
10	Ka o qaqisetsa keng eka ke tshaba batho,	
11	Wa ba wa bona boo ke bona botho,	
12	Wa elellwa hore bathong le nna ke a hlokeha.	
13	Ka pene letsohong nka tekena la ka,	4
14	Ka beha ba ka bophelo qomatsing,	
15	Wa ba wa bona ke na le lerato,	
16	Wa dumela hore batho ke a ba rata.	
17	Ka pene letsohong le nna ke a bua,	5
18	Se mmakalle wa re ke a ikalatisa,	
19	Wa re ka leleme ha ke bue ke leqitolo,	
20	Ke kamoo ke nehilweng kateng, nkamohele.	

- 2.1 Qolla molathothokiso o hlalolang hore sethothokisi ke motho ya ditlhong. (1)
- 2.2 Mola o qalang temanathothokiso ka nngwe o re bopela bokgabo bofe ba bothothokisi? (1)
- 2.3 Bolela bokgabo ba bothothokisi bo sebedisitsweng molathothokisong wa 11 mme o be o hlalose hore bo thusa jwang tlhahisong ya moelelo moleng oo. (2)
- 2.4 Hlalosa hore thothokiso ee ke ya mofuta ofe o be o bolele hore sethothokisi se sebedisa mofuta oo wa thothokiso jwang ho hlalisa molaetsa wa sona. (2)
- 2.5 Qolla molathothokiso o nang le anastrofi temanathothokisong ya 4 mme o bontshe kamoo e totobatsang seo sethothokisi se buang ka sona. (2)
- 2.6 Akaretsa molaetsa wa temanathothokiso ya ho qetela thothokisong ena ka polelo E LE NNGWE feela. (2)

[10]**KAPA**

POTSO YA 3

Bala qotso ena ka hloko, e be o araba dipotso tse e latelang.

Ke a itshola – TJ Mahapa

- 1 O na be o kula moahisane,
- 2 O lla ka lengole o qakehile,
- 3 O re ntho ka maleng e a o tsamaya,
- 4 Nna jwale ka moahisane ka iteka,
- 5 Hoba wa makgonthe Mosotho o buile kgale,
- 6 Matlo ho tjha mabapi;
- 7 Ba ka boroko ka bo tela,
- 8 Phelo ba hao bo le tsietsing ngwaneso,
- 9 O nwele parafini o nwele sepiriti,
- 10 Koloi ka e batla ka ya ka tjhelete,
- 11 Tlong ya kokelo ka o lefella;
- 12 Kajeno o fodile o a mphoqa,
- 13 O re ke ne ke mathisa bohata ke moloi,
- 14 O re ke nna ya o loileng kgale,
- 15 Ka hoo ke leka ho pata boloi ba ka,
- 16 Ruri ke a itshola nna ngwana batho,
- 17 Thuso ya ka e mphetotse moloi.

- 3.1 Akaretsa molaetsa wa thothokiso ena ka polelo E LE NNGWE e jereng mohopolo wa sehlooho. (2)
  - 3.2 Hobaneng ha mongodi a sebedisitse anastrofi melathothokisong ya 3 le 4? (1)
  - 3.3 Ke sebetsa sefe sa bothothokisi se fumanwang molathothokisong wa 8? (1)
  - 3.4 Phetapheto e sebedisitsweng molathothokisong wa 9 ke ya mofuta ofe mme bohlokwa ba yona ke bofe moleng oo? (2)
  - 3.5 Ebe ke maikutlo afe a qholotswang ke sethothokisi meleng e tsheletseng e qetellang? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
  - 3.6 Se boletsweng meleng ya 1–11 se hanyetsana le se boletsweng meleng ya 12–17. Hlalosa kganyetsano eo. (2)
- [10]**

KAPA

POTSO YA 4

Bala qotso ena ka hloko, e be o araba dipotso tse e latelang.

Kodiyamalla lebitsong la Sello Phokojwe Kobontsho (1941–1992) – RN Phume

1	Hoseng ka matjeke ha kgaoha kgwele,	1
2	Tjhe, eseng ka matjeke;	
3	Hora ke ya bohloko:	
4	Ha utlwahala se bohloko,	
5	Sa kgitla ha bohloko pelong tsa batho!	
6	Banna ka basadi ba tswa ba patisane	2
7	Ya eba masiyasiyane – mohlokalebelo.	
8	Ekaba ho etsahetseng	
9	Tlhakwaneng ho hlahile dife?	
10	Taba e tlamehile ho ba kgoba!	
11	Mmasello wa batho molato keng?	3
12	Nnete Sello o sa anya monwana!	
13	Sello o qakeha ho utlwisisa;	
14	Enwa ya ileng ke dithaka,	
15	Ngwana e motona ke thaka ntatae,	
16	Ke thaka ntatae hantle botsekeng!	
17	Sello o tsebile hantle tsohle,	4
18	Tsohle di tswa tebong ba pelo.	
19	O entse tse kgolo bophelong,	
20	Mohlakwana o siile menyabuketso;	
21	Mehlala e latela monga yona,	
22	O tla hopolwa kamehla Mohlakwana!	

- 4.1 Akaretsa mohopolo o jerweng ke temanathothokiso ya 4 ka polelo E LE NNGWE feela. (2)
- 4.2 Bolela sebetsa sa bothothokisi se fumanwang molathothokisong wa 4, o be o bontshe bohlokwa ba sona thothokisong. (2)
- 4.3 Ha ho letshwao la ho bala molathothokisong wa 8. Hana see se bitswa eng, mme se sebedisetswa eng thothokisong? (2)
- 4.4 Lebotsi le hlahella melathothokisong efe? Sepheo sa sethothokisi ke sefe ka tshebediso ya lebotsi meleng eo? (2)
- 4.5 Phetapheto e hlahellang melathothokisong ya 15 le 16 ke ya mofuta ofe mme e thusa jwang tlhahisong ya moelelo? (2)

[10]**KAPA**

ELA HLOKO:

O tlamehile ho araba potso ena.

THOTHOKISO EO O SA E RUTWANG**POTSO YA 5**

Bala thothokiso ena ka hloko, e be o araba dipotso tse e latelang.

Toka – MM Makappa le LEMM Sehlare

1	Toka mohlodi wa lerato mokgotsi,	1
2	Toka Sentele nyatsi ya lerato;	
3	Ka metsu e hlaba metjhediete,	
4	Balotsana ba e tshaba ho qeta;	
5	Ba thothomela ba otlanya dirope,	
6	Matjholotjholo a e tshaba sehloho.	
7	Mosadi enwa ke ya jwang banna?	2
8	Ke bua ka mme Mmaseterata,	
9	O pepile toka, o rata ditshebo;	
10	O makunutu phaposing tsa hae,	
11	Ba kgaba ka tjotjo bana ba lesafo;	
12	Ba thuba ponto ba mo fe leshome.	
13	Shome le kgokile mosadimoholo,	3
14	Ha a abe toka mosadi enwa;	
15	O pota nyewe ka thoko morutehi,	
16	O qhomaqhoma ka bona bohlafe;	
17	Tallere di tletse ka letsohong,	
18	Nyewe o e ahlola pele a e mamela.	
19	Tulong sa toka ho dutse mpara,	4
20	Mpara le toka ha ba tadimane;	
21	Aba toka mofumahadi wa Lesotho,	
22	Re bone ha o abela bakgalajwe;	
23	O tle o bone ha badimo ba thaba,	
24	Ho thaba boThesele le Makwanyane.	

- 5.1 Akaretsa molaetsa o jerweng ke temanathothokiso ya 3. (2)
- 5.2 Phetapheto e hlahellang melathothokisong ya 1 le 2 ke ya mofuta ofe mme e thusa jwang tlhahisong ya moelelo? (2)
- 5.3 Ke maikutlo afe a hlhiswang ke tshebediso ya lebotsi le fumanwang molathothokisong wa 7? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 5.4 Molathothokisong wa 9 ho sebedisitswe sejura/kgefutsohare. Bohlokwa ba ho sebedisa sejura molathothokisong oo ke bofe? (2)
- 5.5 Bolela sebetsa sa bothothokisi, se sebedisitsweng melathothokisong ya 13 le 19 o be o hlakise kamoo se thusang kateng ho hlakisa moelelo. (2)

[10]**MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A:****30**

KAROLO YA B: PADI/NOBELE

Araba potso ya buka eo o ithutileng yona karolong ena.

Kgetha mme o arabe potso E LE NNGWE FEELA, ya mofuta wa potso e telele (ya moqoqo) kapa ya dipotso tse kgutshwane.

HOPOLA: Ha o araba potso e telele (ya moqoqo) KAROLONG YA B, o tlameha ho araba mofuta wa dipotso tse kgutshwane KAROLONG YA C.

POTSO YA 6: BOTSANG LEBITLA – KPD Maphalla

Sekaseka sengolwa sena o be o hlalose kamoo mongodi a atlehileng kateng ka tshebediso ya sekapoloto se itshetlehileng kamanong ya Tsietsi le Mohanuwa ho re senolela molaetsa wa buka ena. Itshetlehe ka dintlha tsena tse latelang tsa moralo tshekatshekong ya hao:

- Tlhekelo
- Tharahano
- Sehlohlo
- Phethelo

Moqoqo wa hao e be wa bolelele ba mantswe a 400–450.

[25]**KAPA****POTSO YA 7: BOTSANG LEBITLA – KPD Maphalla****TEMA YA 1**

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka kaofela.

Tsietsi o kgutlile Sekgutlong. O kenne ho feta ho ferekana. O befile ho feta ho tsieleha. O kgathetse mmele, pelo le moya. O tsamaya a koboteditse sefahleho. O sithabetse maikutlo. Ha a tsebe hantle. Ha a ikutiwe hantle. Hore a harole motho. O kgenetse lefatshe. O befetse bophelo. O fihlile ha nkgono Mmantsoteng a ntse a le ka mokgwa wona ona. O fumane mosadimoholo Mmantsoteng a ntse a phela. Mosadimoholo o ne a se a tsofetse haholo. O ne a ngongorehile haholo hore ebe Tsietsi o kae. O ne a se a hopola hore o tla itjhwella a sa tsebe moo Tsietsi a leng teng. Taba ena e ne e mo ngongorehisa haholo. O ne a rapela ka mehla hore kgutsana eo ya batho e mpe e pholohe, e hole, e tsebe ho iphatela.

'O ntse o ipatile kae hara lena wena ngwana towe?' ho botsa mosadimoholo a se a ntse a sekisa dikgapha. 'Ke batlile ke shwa ke ho ngongoreha! Na wena ha o elellwe hore lefatshe lena ha le batle hore motho a nne a lelere? O tla mpolaya ngwana towe!'

'Ke ntse ke ipatile nahathote nkgono,' ke Tsietsi eo ka moya o tebileng. 'Ke ntse ke le kwana merung e kopaneng, moo ho phelang tau le nkwe bobedi. Hona kwana moo ho phelang poho e ditshika. Nahathote moo ho seng tsuonyanaphatelannngwe. Ke moo ke tswang teng. Ke moo ho phelang mehakajane e tshwanang le nna; moo ho phelang ntho tsohle tse sa kgathallweng lefatsheng. Ntho tsohle tse sa kgathalleng eng kapa eng mona lefatsheng.

- 7.1 Tikoloho eo Tsietsi a tswang ho yona ha a tla fihla mona ho nkgono Mmantsoteng e ile ya fetola semelo sa hae jwang? (2)
- 7.2 Tse ding tsa diketsahalo tsa padi di bontsha ha Tsietsi a ne a tujwa a bile a hlekefetswa. Fana ka ketsahalo TSE PEDI tse neng di etsahale ho Tsietsi bonyaneng ba hae tse totobatsang sena. (2)
- 7.3 Bapisa maikutlo ao Tsietsi a bileng le wona mohla a neng a etetse lebitla la ba habo lekgetlo la pele le a mohla a neng a le etetse lekgetlo la bobedi. (2)
- 7.4 Ho ya ha Tsietsi lebothong la sesole ho hodisa diketsahalo tsa buka ka tsela efe? (2)
- 7.5 Hlalosa ketsahalo ya kamoo ho thoba ha Tsietsi le Tseleng sepetlele ho ileng ha raranya (thatafatsa) le ho ntshetsa pale pele kateng. (2)
- 7.6 Hlalosa sesosa sa kgohlano dipakeng tsa Mohanuwa le Tsietsi. (2)
- 7.7 Hobaneng ha mosadimoholo Mmantsoteng a ne a sa batle ho jwetsa Tsietsi nnete ya pheletso ya batswadi ba hae le bana babo? (2)

TEMA YA 2

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka kaofela.

Ke hora ya leshome le metso e mmedi bosiu. Ke kgitla hantle. Tsietsi le Tseleng ba getse boroko ha mosadimoholo e mong dipolasing. Ba boletse hore koloi ya bona e robe hile, mme ba tla e lata hosane. Ke moruti le mmamoruti, mme ba isa thapelo polasing e haufi le eo. E ne e ka ba hora ya bosupa ha ba fihla mona, ba kakasitse mekotla ya bona e tshwereng diaparo, le dinthwana tse ding tse itseng.

'Le ilo nka nako e kae moo ha Motoho, ntate moruti?' ke mosadimoholo eo, ha a bona mekotla ya dipahlo. 'Na ke nako e telele?'

'Re ilo nka beke nkgono,' ho arabela Tsietsi ka lentswe le isang ho la seruti. 'E hlile ke tsoseletso e kgolo ka mono. Ke a makala ha e le mona o re lona ha le a mengwa.'

'Le letho ka nnete,' ke mosadimoholo eo. 'Ho hang ha re a mengwa. Hommeng kamoo ke di ratang kateng ditsoseletso tsa mofuta ona. Ka nnete di thoba motho, di mo fetole maikutlo, a bone bophelo ka leihlo le ntjhafetseng.'

'Ho jwalo nkgono,' ke Tsietsi eo, ha a batla a itshwabela kamoo a phahamisitseng maikutlo a mosadimoholo kateng. 'Mohlomong ba mpa ba lebetse ho le mema.' E ne e le ka hora ya borobedi ka nako eo. Jwale ke hora ya leshome le metso e mmedi. Ke seroko. Ke kgitla hantle. Ho lla thimola e le nnete. 'Re tla reng ha re tsoha mona hoseng?' ho botsa Tseleng.

- 7.8 Ho swaba ha Tsietsi ha a bona a phahamisitse maikutlo a mosadimoholo ka ditaba tsa kereke ho re bolella eng ka botho ba hae? (2)
- 7.9 Bolela ketsahalo E LE NNGWE moo Tsietsi a ileng a ikgakanya ho phema mathata a ho tshwarwa ke sepolesa. (2)
- 7.10 Na diketso tsa Tsietsi tsa ho phonyoha ka sobana la nale ka mehla ha a batlwa ke mapolesa di a kgolweha? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 7.11 Ke eng seo monnamoholo Ramabanta a ileng a se etsa ho bontsha thabo ya hae mohla Tseleng a ne a sitswa ka ngwana moshanyana? (1)
- 7.12 Lebaka leo Tsetsela Tlokotsi a le bolaetsweng le totobatsa maemo a phedisano ka tsela efe? (2)
- 7.13 Boiphetetso bo hlahella ka ho otloloha diketsahalong tsa padi ena. Na ho nepahetse ho iphetetsa? Tshehetsa karabo ya hao o itshetlehile ka diketsahalo tsa padi ena. (2)
- [25]**

KAPA

POTSO YA 8: *DIEPOLLO* – T Seema

Sekaseka sengolwa sena o be o hlalose kamoo mongodi a atlehileng kateng ka tshebediso ya sekapoloto se itshetlehileng kamanong ya Diepollo le malome Theko ho re senolela molaetsa wa buka ena. Itshetlehe ka dintlha tsena tse latelang tsa moralo tshekatshekong ya hao:

- Tlhekelo
- Tharahano
- Sehlohlolo
- Phethelo

Moqoko wa hao e be wa bolelele ba mantswe a 400–450.

[25]

KAPA

POTSO YA 9: DIEPOLLO – T SEEMA**TEMA YA 1**

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka kaofela.

Leemisa o ne a dula le mosadi wa hae Mmapelepele. Sesotho se re bitso lebe ke seromo. Mosotho wa maswetso o ne a opile kgomo lenaka ha a realo. Mmapelepele o ne a baba a re he. Empa e re ke o phetele tsa mohla ke neng ke fihla Mahlwenyeng pele.

'Ha re theoha beseng ra tsamaya kaofela le ntate Leemisa. Ke ne ke lapetse ho bona ntate le mme. Ha re fihla Mahlwenyeng e ne e se e le ha meriti e theha. Tsatsing la teng ke hopola hantle ho ne ho bile ho tjhesa. Re fihlile ra dula tlasa moriti wa sefate sa diperekisi. Mmapelepele a re phomosetsa ka papa le nama ya nku. Ke ne ke ja hobane ke lapile, pelo ya ka yona e balabala. Ke ne ke bona eka e tla re re sa dutse jwalo ho hlahe motho a tlo boka dikgomo, mme e be Leemisa o se a re: 'Ke ntatao Diphapang enwa'. 'More moradi wa hao Diepollo ke enwa re ntse re tla kaofela ka bese'. 'Lapeng heno ke tlaase mane, moo batswadi ba hao ba leng teng, ke tla o isa ho bona ha o qeta ho ja.' E ne e le menahano feela e dikolohang ka hloohong. Ha a bula molomo, rangwane a bua se fapaneng le se dumang kelellong ya ka.

'Ha wa lahleha ngwanaka. Ha o le mona o ntse o le lapeng. O buse pelo Mosiya, ke ntatao, o ntse o le ngwanaka. Diphapang re mmolokile kgwedding tse tshetseng tse fetileng.'

- 9.1 Ntle le taba ya hore Leemisa ke mophetwa wa tlatsetso pading ee, o ka mo hlalosa e le mophetwa ya jwang? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 9.2 Mongodi o sebedisitse thehello ya mabitso ho re senolela semelo sa baphetwa ba bang sengolweng sena. Hlalosa kamoo a sebedisitseng lewa lena kateng o itshetlehile ka lebitso la Mmapelepele. (2)
- 9.3 Mopheti wa ditaba ke mang pading ena? Seabo sa hae ke sefe pading ee? (2)
- 9.4 Ke mofuta ofe wa kgohlano oo re o senolelwang ka mophetwa wa sehlooho e leng Diepollo? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 9.5 Qhwebeshano e neng e le dipakeng tsa Diepollo le mapolesa ha a tla tshwarwa e ne e susumeditse ke ketsahalo efe? (1)
- 9.6 Hlalosa maemo a ditaba ao Diepollo a ileng a a fumana ha a fihla Mahlwenyeng. (2)
- 9.7 Ketsahalo ya mohla malome Theko a neng a omanya Diepollo ha a ne a lebetse ho hlatswa dikgamelo, e ile ya elelliswa Diepollo eng? (2)

TEMA YA 2

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka kaofela.

Ke hopola ketsahalo ena hobane le nna nkile ka ikenya molekong ka nako eo ke neng ke sebetsa *National hospital*. Ke ile ka bona ke se ke itse tlwara jwalo ka phiyo ka hara mafura. Ho se ho sa thuse letho ho haha serobe phiri e se e jele. 'Ke ne ke hlopha ditlaleho tsa bakudi, ebile e le Moqebelo bekeng ha ke welana le tlaleho e nngwe e neng e mpelaetsa tjena. E ne e sa bontshe hore na mokudi o tswa kae empa mabitso e ne e le a Mmamolete. Hona hoo, ka nako yona eo, ka motsotso wona oo ka ya *ward four* ka moo a neng a robetse kateng.

Ha ke fihla ke ne ke sa kgolwe seo mahlo a ka a mpoellang sona, e ne e le Mmamolete a ntse a kgathatswa ke diphiyo. Kgetlong lena o ne a fokotse le ho feta.

'Butlebutle ka ikwahlaela hore ebe ke ile ka ba ka tloha Lesotho ke sa bona Mmamolete a thuseha, a fola, re e ba metswalle e ratanang hape. Ke ne ke tlelwa ke boikutlo bo sa tlwaelehang, eka ke moeki. Ka itlama letheka ka re jwale teng ke tshwanetse ho etsa ho hong. Ka qala ka ho letsetsa ngaka e Maseru e neng e mo sebetsa mohala. Yena a mpoella hore o qetelletse a mo romela Mangaung ka tshepo ya hore mohlomong a ka fumana kalafo e ntle, hobane a bona ka moo boemo ba hae ba bophelo bo ntseng bo nyehla kateng letsatsi le letsatsi.

- 9.8 Ho kopana ha Diepollo le Mmamolete sepetlele ho ntshetsa pele ditaba tsa padi jwang? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 9.9 Ho tshwana ha tshobotsi ya Diepollo le Mmannabi ho neng ho bile ho kgotswa ke batho ka beseng ho se ho ntse ho tjobela mmadi pele ka tsela efe? (2)
- 9.10 Maikutlo a utullotsweng ke puo ya Mamokele mohla a neng a hlaloesa Diepollo hore mmae o ile a ngala lapeng hobane a ne a sa batle ho kenelwa ke Leemisa ke afe? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 9.11 Ke taba efe e neng e buuwa ke setjhaba sa Habuasono ka Diepollo? (2)
- 9.12 Mongodi o sebedisitse phanyeho ketsahalang eo Motsokapere a neng a qala ho kopana le Diepollo. Hlalosa phanyeho ena ka polelo E LE NNGWE. (2)
- 9.13 Ketsahalo e totobatsang sehlohlolo sa padi ena ke efe? Tshehetsa karabo ya hao. (2)

[25]**KAPA**

POTSO YA 10: MME – NP Maake

Sekaseka sengolwa sena o be o hlalose kamoo mongodi a atlehileng kateng ka tshebediso ya sekapoloto se itshetlehileng kamanong ya Tsekiso le Dikeledi ho re senolela molaetsa wa buka ena. Itshetlehe ka dintlha tsena tse latelang tsa moralo tshekatshekong ya hao:

- Tlhekelo
- Tharahano
- Sehlohlolo
- Phethelo

Moqoqo wa hao e be wa bolelele ba mantswe a 400–450.

[25]**KAPA****POTSO YA 11: MME – NP Maake****TEMA YA 1**

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehle qotsong le dikahareng tsa buka kaofela.

Mantsiboyeng a tsatsi leo ha Mofokeng, ntata Teboho le Masesi, a fihla, mofumahadi a lebala ho mmolella ka mosadi ya neng a le teng motsheare, hoba taba di ne di hlile di le ngata. O ile a hopola ha ntate a se a botsa hore na batho bao a hlophisitseng le bona hore ba tla tla dula ka mokgorong o mong ba ile ba fihla motsheare na. Ka mora ho araba potso ena, a re o tla mmolella, empa ha kena taba tse ding tse ngata a ba a lebala ho tu!

Feela ho ne ho se phoso, hobane o ne a tla nne a mmolelle ka tsatsi le leng, hoba ke mona ebile o se a mo fumanetse bodulo ha Lesole. Ha a se a qetile ho ja, a nka katiba ya hae ya mokorotlo, eo a neng a atisa ho e rwala ha a le lapeng, athe ha a ya mosebetsing o ne a rwala katiba ya sekgowa. Oborolo yona o ne a e kenya ka mokotleng, oo ka ho wona a neng a jara mofao wa hae oo a o jang mosebetsing motsheare. E ne e le e mong wa bontate ba ratang ho ja dijo tseo ba di phehetsweng ke mafumahadi a bona. A dumela hore dijo tse rekwang mabenkeleng di se di phehilwe, ha di monate. E, o ne a ka tjho jwalo, hobane wa hae mofumahadi, jwalo ka ha re se re ile ra bolela, pitsa o ne a e tseba, a pheha masutso a nnete ...'

- 11.1 Ketsahalo ya ho fihla ha mosadi eo ho buuwang ka yena qotsong e hlahisa jwang phanyeho paleng ya sengolwa see? (2)
- 11.2 Thollo Mofokeng o ka re ke mophetwa wa mofuta ofe ha o mo tadima? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 11.3 Leha ho na le makukuno a itseng lenyalong la Thollo le Mmateboho ke eng se o bontshang hore Thollo o ne a na le boikarabelo lelapeng la hae? (1)
- 11.4 Ke ketsahalo efe e susumeditseng hore Thollo a qetelle a nyetse Dikeledi? (2)

- 11.5 Hlalosa seabo sa mopheti pading/paleng ena. (2)
- 11.6 Molaetsa wa padi ee ka kakaretso o re senolela eng ka bophelo? (2)

TEMA YA 2

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka kaofela.

Ke mang ya neng a ka hlola a bua, ha ba tlabotswe ha bohloko tjena? Bohle ba ne ba thabetse ho tswa ka motjhesong ka mono. E ne eka mohatsa Lesole o ba beseditse mollo wa tonana, o ba tjhesa jwalo ka wa diheleng, oo ba neng ba hlola ba o utlwela ka moruti wa Wesele ha a rera kerekeng eo ba e kenang kwana Matatiele, ona oo rangwane a neng a re o tla tjhesa batho ba Sodoma le Gomora. Tsa mohlang oo di ne di felle ka yona pitso ena ya Bafokeng. Tse ngata ha ho sa hlokahala hore re ka ikgathatsa ka tsona, hoba e ne e le feela tsa ho qetella mosebetsi o neng o setse, wa ho kgutlisetsa dipitsa malapeng ao di neng di adimilwe ho ona, le ho hlatswa tsohle tse neng di tshwanetse ho tsamaya le beng ba tsona. Ha sala tsa ho hlatswa diaparo tsa mofu, tseo bongata ba tsona bo neng bo le ha Lesole, di so ka di tlišwa lapeng mona ha Mmateboho.

Hanghang lehodimo la fetoha, ha hlaha maru a matla, a lefifi, a matsho, a hlaha ka Borwa. A nyoloha ka pele, mme motjheso wane o neng o le teng yaka ha o a ka wa tloha o bile teng. E eso be neng ha qala pula e matla. Ya tsholoha ka matla, eka e hlakola tsohle tse neng di etsahetse mohlang oo. Bafokeng ba tlohile ba se ba matha, ba leka hore pula e se ba kwalle mona ha Thollo ...

- 11.7 Hobaneng ha Mme a ile a leba ha Mmateboho ka ho otloloha ha a fihla motseng wa Sebokeng? (2)
- 11.8 Hoba Mme a tswe ka heke ya ha Mmateboho mohla a neng a tlo batla tjako, o ile a bua a le mong. Seo a neng a se bua se re senolela eng ka semelo sa hae? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 11.9 Bontsha kamoo Mmateboho a ileng a etsa hore mmadi a hetle morao kateng nakong eo lekase la Mme le neng le theolelwa mobung o batang. (2)
- 11.10 Bophelo ba Dikeledi bo bile jwang ka mora hore a nyalane le Thollo? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 11.11 Ho robala hodima lebitla ha Dikeledi nakong eo a neng a lahlilwe ke sethotsela letsatsi pele ho lenyalo la hae ho lepa eng ka bophelo ba hae ba lenyalo le Thollo? (2)
- 11.12 Bafokeng ba Matatiele ba tlile Sebokeng ba re ba tlo bona motho enwa ya patelwang ha ngwana bona feela a sa tsejwe hore ke mang. Hlalosa kamoo tomatso sengolweng e hlahellang kateng ketsahalang ena. (2)
- 11.13 Tsietsi e kgona ho kopanya batho ba sa utlwaneng hore ba qetelle ba utlwana. Qolla ketsahalo E LE NNGWE pading ee e hlakisang sena. (2)

[25]**MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B:****25**

KAROLO YA C: TSHWANTSHISO/TERAMA

Araba potso ya buka eo o ithutileng yona feela karolong ena.

Ha o arabile potso ya moqoqo KAROLONG YA B, araba dipotso tse kgutshwane karolong ena. Ha o arabile dipotso tse kgutshwane KAROLONG YA B, araba ya moqoqo jwale.

POTSO YA 12: SEYALEMOYA – RH Moeketsi**Sekgobo sa Tshifanalehata – J Radebe**

Sekaseka poloto ya tshwantshiso/terama ena o be o bontshe tshusumetso ya yona molaetseng wa sengolwa. Tshekatshekong ya hao itshetlehe ka dintlha tsena tse latelang:

- Tlhahiso ya kgohlano
- Kgolo ya kgohlano
- Sehlohlolo
- Tharollo

Moqoqo wa hao e be wa bolelele ba mantswe a 400–450.

[25]**KAPA****POTSO YA 13: SEYALEMOYA – RH Moeketsi****TEMA YA 1**

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka kaofela.

Ha le thakgiswe – M Leduma

[Ke hoseng, mahaeng kwana, ha Kotopi. O ntse a robetse mme mosadi wa hae Sebuweng o a mo tsosa.]

Sebuweng: Kotopi ... Kotopi tsoha, e be o robetse bo jwang kajeno ha ebile e eba nako ee ka nnete?

Kotopi: Sebuweng mosadi wa ka, kgale ke phaphame, ke o utlwile le ha o tsoha. Ke re le ha o ntse o fiela lebala ka ntle ka mono, ke ntse ke o utlwa.

Sebuweng: Dipuo yena o mo utlwile ha a tswa a e ya sekolong?

Kotopi: Ke mo utlwile hantle, mme nka pheta mantswe a hae ha a tsamaya hore na o itseng. O itse, 'Mme o tle o ntumedisetse ntate hobane ke eo o sa robetse.'

Sebuweng:	Nna ka nnete ke ne ke se ke re o a kula hobane ha o a re tlwaetsa hore ka nako ena o be o ntse o le ka dikobong.
Kotopi:	Ha ke kule, ke ntse ke lohotha tsa bophelo le hona ho thuisa toro ena eo ke e lorileng siung bona bo sang.
Sebuweng:	O a makatsa ka nnete. Toro! Na ka nnete ke toro e ka etsang hore o hanelle ka dikobong ho fihlela ka nako ee? Ako mphetele tsa toro eo ya hao ke di utlwe!
Kotopi:	Ke lorile ntate le ntatemoholo ba nketetse, mme taba e nthabisang ke ena ya hore ba ne ba shebahala ba thabile. Mantswe a hanang ho tswa kelellong ya ka ke mantswe ao a ntatemoholo torong, ha a ne a re ha nka tsamaya ka tsela ya bona, ba tla nthusa hore leruo lena la ka le ate.
Sebuweng:	Tjhe, bao bona e ne e le batho ka nnete.

- 13.1 Ho phofa ha Kotopi kamorao ho tseo a di entseng ka sephiri/setu, ho re senolela eng ka maikutlo a hae? (1)
- 13.2 Kgohlano e dipakeng tsa Sebuweng le Kotopi ke ya mofuta ofe mme e thusa jwang ho ntshetsa pele pale sengolweng see? (2)
- 13.3 Taba ya hore Kotopi a se ke a kgotsofalla leruo leo a nang le lona, mme a batle le leng, e mo hlahisa e le seapadi sa semelo sefe? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 13.4 Hlalosa kamoo Rampou a thusang ho ntshetsa pele diketsahalo tsa terama ena kateng. (1)
- 13.5 Tshwantshisong ena seapadi seo e leng mohanyetsi ke mang? Tshehetsa karabo ya hao. (2)
- 13.6 Na ketso ya ho retla motho e ne e tla fela e etse hore Kotopi e be moruihadi jwalo ka ha Makau a ne a mmoleletse? Tshehetsa karabo ya hao. (2)

TEMA YA 2

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka kaofela.

[Ke bosiu bo latelang, ha Kotopi. Ho robetswe mme yena o ntse a phofa.]

Sebuweng: Motho a tla a re hlobaetsa boroko, basadi! Kotopi! Kotopi, tsoha, na o a utlwa hore o ntse o phofa o reng?

Kotopi: Mmmh ... o re ke eng? Hai ...

Sebuweng: O ntse o phofa! A ke o ntjwetse mona, o ntse o lora eng?

Kotopi: Ho lora ke ntse ke lora, empa ha ke tsebe hore na ke ntse ke lora eng!

Sebuweng: Na ho ke ho etsahale hore motho ya kang wena a lore empa a be a sa tsebe hore na o ntse a lora eng?

Kotopi: E, hangata ho ye ho etsahale.

Sebuweng: E seng ke taba ela ya ho bolawa ha Moletsane ka sehloho?

Kotopi: Hantlente le re Moletsane o bolailwe ke mang?

Sebuweng: Ha ho tsejwe, empa dipuo di se di ntse di belaela Makau hobane ha a bolawa feela, ebile o retlilwe.

Kotopi: Sebuweng, ke mang ya buang ka moo? Hei o mang? Nna ha se nna! Nna ha se nna, ke Rampou.

Sebuweng: Kotopi, ha se wena! Ha se wena ya entseng jwang?

Kotopi: Hei monna, tswa o tsamaye ha ka mona o lebe ha Rampou!

Sebuweng: Kotopi o ntse o bua le mang? Kotopi, ke ne ke reng ho wena? Ke ne ke tjho ka re ho tla ba tjena. O ratile leruo ha ke tsebe jwalo ka eng. Na ke wena le Rampou ba retlileng Moletsane.

Kotopi: Thola o leshano ha se nna!

Sebuweng: Tseba hore tlalo la motho ha le thakgiswe, empa ke re la Moletsane lona le tla thakgisetswa hodima mahetla a hao. Kotopi o ne o le kae maobane bosiu?

13.7 Hobaneng ha Sebuweng a amahanya polao ya Moletsane le Makau? (2)

13.8 Bolela tshusumetso eo tikoloho le nako di bileng le yona polaong ya Moletsane. (2)

- 13.9 Mongodi o sebedisitse lewa la bongodi la ho tjobela mmadi pele ka ketsahalo efe e hlahellang terameng ee? (2)
- 13.10 Sehlooho sa tshwantshiso ena, 'Ha le thakgiswe', se amana jwang le dikahare tsa tshwantshiso ee? (2)
- 13.11 Ebe pheletso ya Kotopi e bile efe ho ya ka seo a se entseng tshwantshisong mona? Fana ka maikutlo a hao. (2)
- 13.12 O ka re molaetsa wa tshwantshiso ee ke ofe? (2)
- 13.13 Ha o qeta ho bala tshwantshiso ee, maikutlo a hao ke afe ka Kotopi? Tshehetsa maikutlo a hao. (3)
[25]

KAPA

POTSO YA 14: HAESO MAFOTHOLENG – CJ Teleki

Sekaseka poloto ya tshwantshiso/terama ena o be o bontshe tshusumetso ya yona moelelong wa yona, o itshetlehile ka dintlha tsena tse latelang

- Tlhahiso ya kgohlano
- Kgolo ya kgohlano
- Sehlohlolo
- Tharollo

Moqoko wa hao e be wa bolelele ba mantswe a 400–450.

[25]

KAPA

POTSO YA 15: HAESO MAFOTHOLENG – CJ Teleki

TEMA YA 1

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka kaofela.

Molefi: (*O bua a le mong*) Ho lokile. Ha ba tswe ba tsamaye. Hona ho tla etsa hore ke sale ke nahana. Kana ausi o itse malome o tllile ditabeng tsa ka le Montsheng? Ebe banna ke tla reng ho ntate le ho malome? Empa ha e le Montsheng yena ha ke sa mmatla. Montsheng ha a tsebe ho mpapadisa papadi ya lerato. Ha ke re ke re tje, le ha ke re ke etsa tjena, o tla fumana a mmakalletse. Banna! Ke qala ho bona ngwanana ya batang jwalo ka Montsheng. Hona o nahana hore ke tla boha sefahleho see sa hae jwang ha o tla fumana a se tlotsitse ka keketsa mehla ee? Montsheng o mphedisa pelo hobane ha a tsamaya le nna o tla fumana a tshwere dieta ka matsoho. Ha a bua le teng o ntena hampe hobane o ala leleme jwalo ka mosadi wa ditenteng. Taba e nngwe eo ke e nyatsang ka Montsheng ke hore ha a tsebe ho itlhatswa.

Ka mehla o tla fumana mahafi ana a hae e hoeletsa. Athe ha e le ho Jwalane teng, ke ya shwa ke ya epelwa. Jwalane ke motho ya ithatang ya bileng a inyanyatsang ka dinkgisamonate. Hape Jwalane o tseba ho lokisa moriri le ho apara diaparo tse aparwang matsatsing ana. Ruri ha ke na le Jwalane bophelo bo ba monate. Ho ya mose ho mawatle ha hae ho entse le hore a be tjhatsi ho tsa bophelo. Lekgale! Nke ke ka tlohela motho ya nang le lengolo la mmasetase, yaba ke matha ka mora motho ya tlang ho ntlontlolla.

- 15.1 Lewa la botshwantshisi leo ho lona sebakadi se buang se le seng le bitswa eng? (1)
- 15.2 Bohlokwa ba lewa lena leo o buileng ka lona potsong ya 15.1 ke bofe? Hlakisa karabo ya hao o itshetlehile ka tshwantshiso ena. (2)
- 15.3 Akaretsa ketsahalo e etellang pele ditaba tsena tsa Molefi tse hlahellang qotsong e ka hodimo. (1)
- 15.4 Lokodisa sekapoloto se akaretsang diketsahalo tsa kamano ya Molefi le Jwalane. (3)
- 15.5 Molefi o ile a itekola ha lefatshe le mo hlanohela mme a hetla morao bophelong ba hae. Hlalosa ketso ya Molefi e totobatsang sena. (2)
- 15.6 Qeto ya Molefi ya ho lahla Montsheng ka hore ha a ruteha e hodisa jwang kgohlano paleng ee? (1)
- 15.7 Thulano ya maikutlo a Molefi le a mmae Mojabeng, mabapi le taba ya Molefi ya ho hlanohela Montsheng, e re bopela kgohlano ya mofuta ofe? Hobaneng o realo? (2)
- 15.8 Ha o ne o le Mofammere, mme o lekile ka hohle ho eletsa motswalle wa hao Molefi empa a sa o mamele, o ne o tla etsa jwang? Tshehetsa karabo ya hao. (2)

TEMA YA 2

Bala qotso ena ka hloko o nto araba dipotso tse e latelang. Hopola hore dipotso di itshetlehile qotsong le dikahareng tsa buka kaofela.

Kgolwane: Morongwe ngwanaka, re o amohela ka diatla tse pedi lapeng lena. Tseba hore ho tloha kajeno lena o e mong wa ba lelapa lena. Motsotsong ona ke ne ke rata ho o tsebisa ba leng mona hobane mohlomong maobane ditlhobohanong ha o a ka wa ba tshwarella hantle ka lebaka la ho phathahana. Enwa ya sa tswa bua ke mmao. Ha enwa yena e le ntatao eo ke tshepang hore o sa mo hopola. Enwa yena ke Disebo, molamo wa hao. Ha e le bana ba bang nke ke ka o tsebisa bona hobane e tla re ha ke fihla ho wa ho qetela o tla be o se o ba lebetse kaofela kamoo ba leng bangata kateng. Kgaitsemi, o ka qetella mosebetsi.

Mojabeng:	Morongwe ngwanaka, rona bohle ba leng ka mona re thabile ka thabo e sitwang ho lekanngwa. Ya thabileng le ho feta ke nna hobane jwale ke se ke atametse ho fumana mothwana ya tla sidila seholoholo sa ka. Ruri ...
Pitso:	Jabe, ako di etse mohatla kgwiti ka ho busetsa mohoma temeng. Batho bana ba mona ha ba tlela ho tla behelwa puo empa ba tletse ho tla keteka mokete wa lena letsatsi.
Molefi:	E, re a utlwa ntate. Empa nna ke nahana hore seo mme a se buang e se e ntse e le qaleho ya ho keteka mokete ona.
Mojabeng:	Ho tloha hona kajeno lena ngwanaka, lebitso la Morongwe ha le sa tla hlola le bitswa lapeng lena. Lapeng lena o se o tla tsejwa ka lebitso la Mmabatho. Re o rehelletse ka motho e moholo e leng mma bohle ba leng mona. E se e ka o ka eketsa setjhaba sa mona. Ke hore wa hla wa ba yena Mmabatho wa nnete. Nka dijo ke tsena he ngwanaka.
Morongwe:	Lebitso la ka ke Mmabatho? Tjhe, ke a utlwa. Empa moo ke sa utlwisiseng ke ha o re nna ke lebelletswe hore ke tlo qhotsa jwalo ka kgoho lelapeng lena. Taba eo le e rerileng ka nna e ke ke ...

- 15.9 Na ditherisano tsa bohadi ba Morongwe di ile tsa tsamaiswa ho latela tsela ya Sesotho ya kamoo bohadi bo thetheswang kateng? Hlalosa karabo ya hao. (2)
- 15.10 Qaqisa ketsahalo E LE NNGWE feela e totobatsang tharahano e bileng teng ha Molefi a se a dula le Morongwe. (2)
- 15.11 Bapisa tshusumetso ya tikoloho ya mahaeng le ya ditropong o itshtlehile ka kgodiso ya bana ba banana. Tiisa karabo ya hao. (2)
- 15.12 Hlalosa hore meriana eo Ngatane le Ramafothole ba ileng ba e rokella setulong sa Molefi e fetotse semelo sa hae jwang. (2)
- 15.13 Ke ketsahalo efe E LE NNGWE e bontshang hore Molefi ke nonyana-kahlamela-mmolai? (1)
- 15.14 Hlalosa seabo sa dibapadi tseo e leng batshehetsi ba sebakadi sa sehlooho tshwantshisong ena. (2)

[25]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA C: 25
MATSHWAO OHLE A PAMPIRI ENA: 80

